

Kehitysvammaliiton lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi Saavutettavuuskirjasto Celiasta sekä yleisistä kirjastoista annetun lain 11 §:n muuttamisesta (14.6.2022)

Eduskunta
Sivistysvaliokunta
siv(ät)eduskunta.fi

Asia: HE 95/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Saavutettavuuskirjasto Celiasta sekä yleisistä kirjastoista annetun lain 11 §:n muuttamisesta.

Kehitysvammaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi Saavutettavuuskirjasto Celiasta sekä yleisistä kirjastoista annetun lain 11 §:n muuttamisesta.

Kehitysvammaliiton kohderyhmänä ovat kehitysvammaiset ihmiset ja muut oppimisessa, ymmärtämisessä ja kommunikoinnissa tukea tarvitsevat ihmiset. Tarkastelemme ehdotusta kehitys- ja puhevammaisten ihmisten sekä selkokieltä tarvitsevien henkilöiden näkökulmasta.

Käsitteistä lukemisesteinen ja saavutettava julkaisu

Celian asiakkaita ovat näkövammaiset ja muut lukemisesteiset henkilöt. *Lukemisesteinen* määritellään tekijänoikeuslaissa, ja pidämme tärkeänä, että kaikki Celian palveluiden piiriin ohjaavat tahot ovat perillä siitä, keitä lukemisesteisillä tarkoitetaan. Selkeä määrittely varmistaa yhdenmukaisen ja -vertaisen neuvonnan ja opastuksen esimerkiksi yleisissä kirjastoissa. Lukemiseste voi olla myös väliaikainen, esimerkiksi kielen oppimisesta johtuva, joten myös siihen liittyviin kysymyksiin tulee olla varautunut vastaamaan.

Laissa käytetään käsitettä *saavutettava julkaisu*, joka yläkäsitteenä sisältää myös selkokirjallisuuden ja selkokiellisen oppimateriaalin. Kirjojen mukauttamista selkokielelle tai selkokirjallisuuden ja -oppimateriaalien asiantuntijuutta ei kuitenkaan määritellä Celian tehtäviksi. On varmistettava, että on riittävän tarkasti määritelty ja myös käytännön tilanteita varten ohjeistettu, miten asiakkaille avataan saavutettavan julkaisun käsitettä ja myös sitä, mitkä palvelut eivät kuulu Celialle.

Selkokieltä tarvitsevien ihmisten huomioiminen neuvonnassa ja viestinnässä

Selkokieltä tarvitsevat lukemisesteiset henkilöt tulee huomioida kirjaston suullisessa ja kirjallisessa viestinnässä ja neuvonnassa. Esimerkiksi kirjaston käyttöön opastavat tekstit tulee tarjota myös selkokielellä. Ohjeiden lisäksi käytösäännöt on hyvä olla myös selkokielellä.

Kirjaston yhtenä tehtävänä on saavutettaviin julkaisuihin liittyvä neuvonta ja ohjaus. Tulee varmistaa, että Celiassa on myös selkokirjallisuuteen ja selkokiellisiin oppimateriaaleihin liittyvää ajantasaista osaamista. Näin varmistetaan, että lukemisesteinen asiakas tai hänen lähi-ihmisensä saavat ajantasaista tietoa myös selkokirjallisuudesta ja selkokiellisistä oppimateriaaleista.

Selkokielen käyttö vaatii henkilöstöltä osaamista, joten se tulee huomioida esimerkiksi henkilökunnalle tarjottavassa täydennyskoulutuksessa ja rekrytoinneissa.

Palvelujen maksuttomuus tukee yhdenvertaisuutta

Kannatamme sitä, että kirjaston palvelut säilyvät asiakkaalle maksuttomina, sillä monet lukemisesteiset henkilöt ovat myös taloudellisesti heikossa asemassa. Maksuttomuus takaa yhdenvertaisen mahdollisuuden käyttää kirjastopalveluja ja oppimateriaaleja.

Uusi nimi kuvaa nykyistä toimintaa hyvin

Kannatamme nimenmuutosta. Uusi nimi *Saavutettavuuskirjasto Celia* kuvaa aiempaa nimeä paremmin kirjaston nykyistä tehtäväkenttää ja kohderyhmää. Celia on brändinä tunnettu.

Kaikki kohderyhmät tulee huomioida toiminnassa ja sen arvioinnissa

Toiminnassa tulee huomioida kaikki Saavutettavuuskirjasto Celian kohderyhmät yhdenvertaisesti, myös kehitys- ja puhevammaiset ihmiset sekä selkokieltä tarvitsevat ihmiset.

Esimerkiksi johtokunnan kokoonpanossa tulee aina huomioida, että se edustaa laajasti Saavutettavuuskirjasto Celian kohderyhmiä.

Kaikkien kohderyhmien huomiointi tulee ulottaa myös toiminnan arviointiin. On tärkeä kuulla asiakkaiden näkemyksiä laajasti.

Kehitysvammaliitto 14.6.2022.

Susanna Hintsala

Toiminnanjohtaja
Kehitysvammaliitto

Henna Kara

Selkokeskuksen va. kehittämispäällikkö
Kehitysvammaliitto